

T. C. Resmî Gazete

Kuruluş Tarihi : (7 Teşrinievvel 1336) - 7 Ekim 1920

Yönetim ve yazı işleri için Başbakanlık Neşriyat ve Müdevvenat Genel Müdürlüğüne başvurulur	4 ARALIK 1974 ÇARŞAMBA	Sayı : 15082
--	---------------------------	--------------

Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu Kararları

E. No : 1965/34, 1966/49

K. No : 1974/13

ÖZÜ : Ziraî Donatım Kurumunun mevduat faizlerinden kesilen gelir vergisinin, vergi hataları ve düzeltme hükümlerine binaen iadesinin mümkün olmadığı hakkında.

4604 sayılı Kuruluş Kanununun 16 ncı maddesine göre gelir vergisinden de muaf oldukları halde, mevduat faizlerinden 955 ve müteakip yıllarda tevkif (stopaj) yolu ile alınan gelir vergilerinin «vergi hataları ve düzeltme» hükümleri gereğince iadesi isteklerini reddeden Maliye Bakanlığı işlemlerine karşı açtıkları iki davadan birincisini 25/12/1959 gün ve E. 1957/2730, K. 1959/4293 sayı ile kabul; ikincisini 24/12/1962 gün ve E. 1960/196, K. 1962/4803 sayı ile reddeden Danıştay 4. Dairesi kararları arasındaki aykırılığın içtihadın birleştirilmesi yolu ile giderilmesi isteğine dair Ziraî Donatım Kurumunun 25/11/1963 ve 22/9/1966 günlü yazıları Birinci Başkanlıkça İçtihadı Birleştirme Kuruluna havale edilmesi üzerine raportör üyenin raporu, ilgili dava dosyaları, diğer belgeler ve mevzuat incelendikten ve Başkanunsözcüsünün «İçtihatları Birleştirmenin konusu,» Türkiye Ziraî Donatım Kurumunun bankalardaki mevduatına tahakkuk ettirilmiş olan faizler üzerinden, stopaj yolu ile tahsil edilen gelir vergisinin, vergi hatalarını düzeltme hükümleri gereğince, geri istenmesinin mümkün olup olmadığı sorununun çözülmesine değin bulunmaktadır.

Gerçekten Danıştay Dördüncü Dairesi, 25/12/1959 günlü ve 1959/4293 sayılı kararıyla Ziraî Donatım Kurumunun bankalardaki mevduatına tahakkuk ettirilen faizlerin, yukarda sözü edilen Kurumun, 4604 sayılı yasanın 15. maddesi gereğince vergiden muaf bulunması nedeniyle iade edilmesi gerektiği görüşünü benimsemiş olduğu halde, 24/12/1962 günlü ve 1962/4803 sayılı Kararında anılan verginin, vergi hatalarını düzeltme yolu ile geri istenemeyeceği ilkesine yer vermiş ve böylece tarafları ve konusu aynı olan benzer davalarda, yasa hükümlerinin farklı biçimlerde yorumlanması sonucu olarak, birbirine aykırı kararlar verildiği görülmüştür.

1 — 25/12/1959 günlü kararın verilmiş olduğu tarihte yürürlükte bulunan 5421 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile 5432 sayılı Vergi Usul Kanununun, sonradan yürürlükten kaldırıldığı ve 5422 sayılı kurumlar vergisi yasasının muafliklar ve istisnalar başlığını taşıyan 7 ve 8. maddelerinin de 199 sayılı yasa ile değiştirildiği ve böylece sözkonusu edilen 25/12/1959 günlü kararın yasal dayanağını teşkil eden hükümlerin artık uygulama alanı ve olanağı kalmamış bulunduğu ileri sürülerek acaba içtihatların birleştirilmesine gerek olmadığı sonucuna varılabilmirmi?

Hemen belirtelim ki biz, İçtihatların Birleştirilmesine lüzum olduğu görüşündeyiz. Gerçekten :

a) 5432 sayılı Vergi Usul Kanununun 213 sayılı yasa ile yürürlükten kaldırılmış olmasına rağmen vergi hatalarının düzeltilmesine ilişkin 106-108 nci maddeleri anılan 213 sayılı yasaya 116-118 nci maddeler olarak,

b) 5421 sayılı Gelir Vergisi Kanunu 193 sayılı yasa ile yürürlükten kaldırılmış ise de gelir vergisinden müstesna olan menkul sermaye iratlarıyla mevduat faizlerinin vergiye tabi olduğuna değin 23 ve 82 nci maddeleri az önce adı geçen 193 sayılı yasaya 22 ve 75 ncı maddeler olarak aynen intikal ettirilmiş ve 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun muafliklar ve istisnalar başlığını taşıyan 7. ve 8. maddeleri de 199 sayılı yasa ile değişiklik yapılmış olduğu halde, banka mevduatı hakkında, eski hükümlerden değişik yeni hükümler getirilmemiştir.

Demek oluyor ki, sözü geçen kararlar nedeniyle uygulanmış bulunan yasa hükümlerinin bundan sonra da aynı nitelikteki davalarda hakkında da uygulanmasına devam edilecektir. Bu itibarla anılan yasa hükümlerinin yürürlükten kaldırıldığı veya değiştirilmiş olduğu sebebine dayanılarak İçtihatların Birleştirilmesine yer olmadığı söylenebilir.

2 — İşin esasına gelince; Ziraî Donatım Kurumunun, 4604 sayılı yasanın 15, 16 ve 17. maddeleri gereğince vergiden muaf olduğu öne sürülerek 213 sayılı yasanın 118. maddesinin 2 Nolu bendine göre, tarh, tahakkuk ve tahsil edilen gelir vergisinin iade edilmesi gerektiği iddia olunmaktadır. Oysa, 15. madde de, kurumun Türkiye'ye ithal edeceği ham, yarı mamul ve mamul maddelerle bilumum alât, makine ve yedek parçaları, neveleri Tarım Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca tesbit edilmek şartıyla, gümrük ve her nev'i ithal resimlerinden ve vergilerinden,

16. maddede ise şube ve müesseseleri kuruluş muameleleri ile ikraz ve istikraz, menkul ve gayrimenkul alım, satım işlerinde ve sair muamelelerinde vergi, resim ve harçlardan muaf olduğu öngörülmüş ve böylece Gelir ve Kurumlar Vergisinin bu maddeler kapsamı dışında kaldığı hiçbir kuşku ve duraksamaya yer vermiyecek biçimde açıklığa kavuşturulmuştur.

Gerçi, sözü edilen yasanın 17. maddesinde «Kurum ve müesseseleri kazanç ve buhran vergilerinden muafıdır....» denilmekte ise de işbu madde, 5421 sayılı yasanın 108. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, Ziraî Donatım Kurumunun, bankalardaki mevduatına tahakkuk ettirilen faizler (menkul sermaye iradı) yönünden, açık olarak vergiye bağlı olmadığı veya vergiden muaf bulunduğu yolunda bir yasa hükmü yoktur. Bu nedenle 213 sayılı yasanın 118. maddesinin 2 nolu bendine dayanılarak, tahsil edilmiş olan verginin, vergi hatalarını düzeltme yolu ile geri istemesi olanaksızdır.

Bu nedenlerle İçtihatların, 4 ncü Dairenin 24/12/1962 günlü ve 1969/4803 sayılı kararı doğrultusunda birleştirilmesinin usul ve yasa hükümlerine daha uygun düşeceği görüşünde olduğumuzu yüksek Kurulun takdirlerine arz ederim» yolundaki açıklamalardan sonra gereği görüldüğü düşünüldü :

A) 4604 sayılı Ziraat Donatım Kurumu ve 5421 sayılı Gelir Vergisi Kanunlarının ilgili hükümleri :

I — 4604 sayılı Kanunun,

Madde 15 — Kurumun Türkiye'ye ithal edeceği ham, yarı mamul ve mamul maddelerle bilumum alât ve makina ve yedek parçaları ne- vileri Ziraat Vekâletinin teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetince tesbit edilmek şartıyla gümrük ve her nev'i ithalat resimlerinden ve vergi- lerinden muaftır.

Madde 16 — Kurum, şube ve müesseseleri kuruluş muameleleri ile ikraz ve istikraz, menkul ve gayrimenkul alım, satım işlerinde ve sair muamelelerinde vergi, resim ve harçlardan muaf olduğu gibi taksitle yapılan muameleler için tanzim edilecek senetler damga res- minden ve tasdik harcından muaftır.

Kurum tarafından yapılacak muamelelere ait senetlerin ve sair vesikaların muhtar ve ihtiyar heyetlerince tasdiki, Noter tasdiki hükmünde olup bunlardan dolayı hiç bir harç, resim ve para alınmaz.

Müessislerin Kurum namına yapacağı işler aynı hükümlere tabidir.

Madde 17 — Kurum ve müesseseleri kazanç ve buhran vergile- rinden muaf olduğu gibi 3460 sayılı Kanunun 46. ve 47 nci maddeleri hükümlerine de tabi değildirler.

II — 5421 sayılı Kanunun,

Madde 23 — Aşağıda yazılı menkul sermaye iratları gelir ver- gisinden müstesnadır :

1 — Özel Kanunları veya Devletle akdedilmiş mukavelelerle her türlü vergiden istisna edilmiş olan menkul kıymetlerin faiz, temettü ve ikramiyeleri ;

2 — Mevduat ve özel alacaklar karşılığında bir takvim yılında alınan faizlerin 200 lirası (muhtelif müesseselerden veya bir müesse- senin muhtelif şube veya ajanslarından alınan mevduat faizlerinde bu had her müessese veya her müessesenin muhtelif şube ve ajansları için ayrı nazara alınır).

Madde 82 — Aşağıda yazılı menkul sermaye iratları vergi tev- kifatına tabidir :

1

2

3

4 — Mevduat faizlerinin istisna haddini aşan kısımları.

Menkul sermaye iratlarından vergi tevkifatı aşağıdaki esaslara göre yapılır :

1

2

3

4 — Menkul sermaye iratları üzerinden vergi kesilirken, istihkak sahiplerinin gerçek veya tüzel kişi olmalarına ve gelir veya kurumlar vergisine tabi bulunup bulunmamalarına bakılmaz (Hazine hariç).

Madde 108 — Aşağıda tarihi ve sayısı gösterilen Kanunlar ve diğer Kanunların kazanç, iktisadi buhran, mevazene ve Hava Kuvvet- lerine yardım vergileriyle fevkalâde zamlarına veya bu vergilerin mü- kellefiyet şekil ve nisbetlerine, muafiyet ve istisnalarına ilişkin bütün hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır :

B — Davalarda tarafların iddia ve savunmaları özeti :

Mükellef kurum; 4604 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinin gelir ver- gisinden de muafiyeti kapsadığı ve 5421 sayılı Kanunun 23 üncü mad- desinin özel hükümleri saklı tuttuğu halde, kanunsuz olarak ve stopaj yolu ile kendilerinden alınan gelir vergisinin iade etmeyen Maliye Ba- kanlığı işlemlerinin iptalini istemiş; Maliye Bakanlığı ise : 4604 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinin gelir vergisinden muafiyeti kapsamadığını, gelir vergisine muadil eski kazanç ve buhran vergilerinden muafiyete ait 17 nci maddesinde 5421 sayılı Kanunun 108 inci maddesiyle ilga edildiğini; bu sebeple Kanunun 82 nci maddesi birinci ve ikinci fıkrâ- larının 4 üncü bentleri gereğince yapılan gelir vergisi tevkifatında ka- nunsuzluk bulunmadığını savunmuştur.

C — SONUÇ :

Tarafların iddia ve savunmaları ile dayandıkları kanun hüküm- lerinden de anlaşılacağı üzere, her iki dava konusu olaylarda; «açık ola- rak vergiye tabi olmıyan veya vergiden muaf bulunan kimselerden» veya «açık olarak vergi mevzuuna girmiyen veya vergiden müstesna bulunan gelir üzerinden vergi istenmesi veya alınması» söz konusu

olmayıp, Vergi Usul Kanunlarının vergi hataları ve düzeltme hüküm- leri dışında kalan hukuki sorun ve uyumsuzluk bulunmaktadır.

Bu sebeple zamanında itiraz ve temyiz komisyonlarına başvurul- mamak suretiyle kesinleşen vergilerin iadesi isteklerini reddeden Ma- liye Bakanlığı işlemlerinde herhangi bir kanunsuzluk görülmemektedir. İçtihadın, davanın aynı nedenlerle reddine dair 4 üncü Dairenin 24/12/1962 gün ve E. 1960/196, K. 1962/4803 sayılı kararı doğrultusunda birleştirilmesine 15/6/1974 tarihinde üçte ikiyi aşan oyçokluğuyla ka- rar verildi.

KARŞI OY

X — Aralarında aykırılık bulunduğu kabul edilerek içtihadın bir- leştirilmesine sebep gösterilen Dördüncü Daire Kararlarından 1967/2730, 1959/4293 sayılı olanı 5432 sayılı Vergi Usul Kanununun yü- rürlükte olduğu arada diğeri (1960/196-1962/4803 sayılı) ise 193 sayılı vergi usul Kanunun yürürlükte olduğu sırada ve bu Kanunun 406 ncı maddesine dayanılarak alınmıştır. Dolayısıyla ayrı kanunlara dayanıla- rak verilmiş kararlar arasında aykırılıktan söz edilerek uzun yıllar sonra içtihadın birleştirilmesi yerinde olmayacağından çoğunluk gö- rüşüne karşıyız.

E. No : 1965/103

K. No : 1974/10

ÖZÜ : Şehit dul ve yetimlere bağlanan aylıkların başlangıç ta- rihlerinin idareye müracaat tarihlerini takip eden aybaşı mı yoksa Danıştay'a açılan dava tarihlerinin mi esas olduğu konusunda içtiha- dın birleştirilmesine yer olmadığı Hk.

Şehit dul ve yetimlerine bağlanan aylıkların başlangıç tarihlerinin idareye müracaat tarihlerini takip eden aybaşı olduğuna ilişkin 5 inci Dairenin 3/4/1963 gün ve E. 1962/3088, K. 1963/1339 sayılı kararı ile aksine, Danıştay'a açılan dava tarihlerinin esas bulunduğu dair aynı dairenin 21/5/1964 gün ve E. 1963/3692, K. 1964/2340 sayılı kararı ara- sındaki aykırılığın içtihadın birleştirilmesi yoluyla giderilmesinin Ankara Barosu Avukatlarından Aziz Baban tarafından istenilmesi ve işin Birinci Başkanlıkça İçtihatları Birleştirme Kuruluna havale edil- mesi üzerine dosya ile ilgili olarak raportör üyenin ve Başkanın söz- cüsünün «İçtihadın birleştirilmesine mahal olmadığı» yolundaki açık- lamalarından sonra konuya ilişkin kararlar ve mevzuat incelenip ge- reği düşünüldü.

521 sayılı Danıştay Kanununun 45 inci maddesinde, İçtihatları Bir- leştirme Kurulunun, Dava Dairelerinin veya Dava Daireleri Kurulunun kendi kararları veya ayrı ayrı verdikleri kararlar arasında aykırılık ve uyumsuzluk görüldüğü takdirde işi inceleyeceği ve lüzumlu görürse iç- tihadın birleştirilmesine karar vereceği belirtilmiştir.

Mülga ve yürürlükteki emekli mevzuatı birlikte incelendiğinde 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce şehit olanların henüz aylık bağlanmamış dul ve yetimleri aylıkla- rının yazı ile müracaat tarihini takip eden aybaşından itibaren bağlan- ması gerektiği sonucu doğmaktadır.

Buna göre içtihadın buna uygun düşen 5 inci Dairenin 3/4/1963 gün ve E. 1962/3088, K. 1963/1339 sayılı kararı veçhile birleştirilmesi gerektiği akla gelmekte ise de, bu aylıkların başlangıç tarihleri böylece kanunla tayin ve tesbit edilmiş bulunduğu cihetle bu konuda bir iç- tihat tesisine yer olmadığı gibi birbirine aykırı kararların çıkması ve bu nedenle bunların birleştirilmesi de söz konusu olmaması gerekir.

Nitekim gerek 521 sayılı Kanunla emeklilik işlerine ilişkin da- vaları çözümlenmekle görevlendirilmiş olan 10 uncu Dairenin yerleşmiş içtihatları gerekse T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğünün uzun süreden beri devam edegelmekte olan uygulamaları mevzuata uygun olarak şehit dul ve yetimleri aylıklarının yazı ile müracaat tarihini takip eden aybaşından itibaren bağlanması doğrultusunda olup konu ile ilgili hiç bir davada mevcut değildir.

Bu nedenlerle içtihadın birleştirilmesine yer olmadığına 15/6/1974 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

E. No : 1967/19

K. No : 1974/9

ÖZETİ : 5434 sayılı Kanunun 39 uncu maddesinin değişik (b) fıkrası gereğince evvelce emekliye sevkedilip haklarında uygulanan bu muamele aleyhine sonradan Danıştay'da dava açmış olanlardan dava açma sırasında 65 yaşlarını ikmal etmiş bulunanların emeklilik işlemleri aleyhine açtıkları davaların esasının incelenip incelenemeye- ceği hakkında.